ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 9, Sayı: 117, Haziran 2021, s. 233-248

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.50844>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
12.04.2021

Yayımlanma Tarihi / The Publication Date
29.06.2021

Arş. Gör. Ayşe Duygu MAVİLİ KİLÜKEN

Dicle Üniversitesi

aduygumavili@gmail.com

Orcid:0000-0001-6692-7667

Prof. Dr. Nurten ÖZÇELİK

Gazi Üniversitesi

nurtenk@gazi.edu.tr

Orcid:0000-0002-5743-7604

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN FRANSIZCA DERSİNE YÖNELİK ÖĞRENME STİLLERİNİN İNCELENMESİ (ŞEHİT ALİ ÖZTÜRK ANADOLU LİSESİ ÖRNEĞİ)

Öz

Bu araştırmanın amacı lise öğrencilerinin Fransızca dersine yönelik öğrenme stillerini belirlemektir. Bu doğrultuda araştırma Şehit Ali Öztürk Anadolu Lisesi'nin 10., 11. ve 12. sınıflarında öğrenim gören 129 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Veri toplamak amacıyla Kolb tarafından geliştirilen Evin Gencil tarafından Türkçeye uyarlanan Kolb Öğrenme Stili Envanteri Versiyon III (KÖSE III) ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Kolb öğrenme stilinde “yerleştirme”, “değiştirme”, “ayrıştırma” ve “özümseme” olmak üzere 4 öğrenme stili bulunmaktadır. Kullanılan envanterin güvenirlik katsayısı .77'dir. Verilerin analizinde Ki-kare testi kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizi sonucunda araştırmaya katılan öğrencilerin baskın öğrenme stillerinin sırasıyla “ayrıştırma”, “değiştirme”, “özümseme” ve “yerleştirme” olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmada öğrencilerin öğrenme stillerinin sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaştığı görülürken cinsiyet, Fransızca ders çalışmaya ayırdıkları zaman ve ders

başarı notu değişkenlerine göre öğrenme stillerinin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Kolb, Öğrenme stilleri, Fransızca, Lise öğrencileri.

**EXAMINATION OF HIGH SCHOOL STUDENTS' LEARNING STYLES
FOR FRENCH COURSE (SAMPLE OF ŞEHİT ALİ ÖZTÜRK
ANATOLIAN HIGH SCHOOL)**

Abstract

The purpose of this research is to determine the learning styles of high school students towards the French course. Therefore, the research was carried out with the participation of 129 students from the 10th, 11th and 12th grades of Şehit Ali Öztürk Anatolian High School. In order to collect data, Kolb Learning Style Inventory Version III (KÖSE III), developed by Kolb and adapted to Turkish by Evin Gencil and personal information form were used. There are 4 learning styles in Kolb learning style, namely “accommodating”, “diverging”, “converging” and “assimilating”. The reliability coefficient of the inventory used is .77. Chi-square test was used in the analysis of the data. As a result of the analysis of the obtained data, it was determined that the dominant learning styles of the students participating in the research were respectively “converging”, “diverging”, “assimilating” and “accommodating”. In addition, it was observed that the learning styles of the students differed according to the class level variable in the research, while the learning styles did not differ significantly according to gender, time spent studying French and course achievement scores.

Keywords: Kolb, Learning styles, French, High school students.

1.GİRİŞ

Bilgi toplumu olarak nitelendirilen günümüz toplumlarında eğitim önemli bir yere sahiptir. Bununla birlikte yabancı dil eğitimi de günümüzde oldukça önem arz etmektedir ve yabancı dil öğrenmek teknolojinin gelişmesiyle birlikte kaçınılmaz hale gelmiştir. Öğrenme ve öğretme kavramlarıyla iç içe olan eğitim kavramını Demirel ve Kaya genel anlamda bireyde davranış değiştirme süreci olarak tanımlamaktadır (2004: 5). Bireyler davranışlarını öğrenme yoluyla değiştirirler. Öğrenme insanın üretkenliğinin, becerilerinin, alışkanlıklarının geliştirilmesini ve tutumlarının desteklenmesini içine alan bir kavramdır (Demirel ve Kaya, 2004: 87). Birbirleriyle ve çevreyle etkileşimde bulunarak bireyler temel yaşam becerilerini öğrenebilmekte ve bu becerilerini geliştirebilmektedir. Bu öğrenmelerin bir kısmı kendiliğinden oluşurken bir kısmı da eğitim ve öğretim faaliyetleri sonucunda oluşur. Her bireyin bu süreci farklı yollarla gerçekleştirmesi bireylerin öğrenmeye yönelik stillerini ortaya koymaktadır. Kolb, öğrenme stili kavramını, “öğrenmede kişisel olarak tercih edilen metot” olarak tanımlamıştır (Kolb’dan akt. Aytuğ Koşan ve diğerleri, 2007: 2). Bireyden bireye ve öğrenilecek konuya göre öğrenme stilleri farklılık göstermektedir. Yabancı dil öğrenme sürecinde yer alan bireysel farklılıklar bireylerin kendilerine özgü öğrenme stillerinin oluşmasına neden olmuştur. Öğrenme stillerinin ve kendi gereksinimlerinin farkında olan bireyler yabancı dil öğrenmede başarılı olabilirler. Bir öğrenme stili bir birey için uygun olurken başka bir birey için uygun olmayabilir. Doğuştan getirdiğimiz karakteristik özellikler olarak

nitelendirilen öğrenme stilleri hayatımızın pek çok yönünü etkiler. Birey kendi öğrenme stilini bildiğinde etkili ve başarılı bir öğrenme gerçekleşir; karşılaştığı problemlerde daha hızlı çözüm üretebilir. Ayrıca bireyin kendine güveni artar ve okula karşı olumlu bir tutum geliştirebilir.

Ülkemizde yapılan çalışmalara baktığımızda öğrenme stilleri üzerine pek çok araştırma olduğu görülmektedir. Öğrencilerin yabancı dil derslerine yönelik öğrenme stillerinin incelenmesi bakımında genellikle İngilizce (Taşdemir, 2017; Koç, 2020) ve Almanca (Eren, 2018; Madran, 2020) dersine yönelik öğrenme stillerinin ele alındığı görülürken Fransızca (Yücelsin Taş ve Erdem, 2013) dersine yönelik öğrenme stillerinin ele alındığı çalışmalar sınırlıdır. Örneklemi Vefa Lisesi hazırlık sınıflarında Fransızca öğrenen öğrencilerin oluşturduğu Yücelsin Taş ve Erdem'in araştırmalarında öğrencilerin öğrenme stillerinin görsel, işitsel ve kinestetik alanlara dağılımları belirlenmiştir. Görüldüğü üzere Lise öğrencilerinin Fransızca dersine yönelik öğrenme stillerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmalar sınırlıdır. Bu araştırmayla tercih edilen örneklem grubunun Fransızca dersine yönelik öğrenme stillerinin incelenmesinde Kolb'a ait öğrenme stillerini temel alarak alan yazına katkı sağlamak amaçlanmaktadır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Öğrenme Stilleri

Öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurulduğunda öğretim ortamında tek bir stratejinin kullanılması öğrenme de yetersiz kalmaktadır. Çünkü öğrencilerin bilgiyi edinme sürecinde kullandıkları yollar birbirinden farklıdır. Bazı öğrenciler görerek, gözlem yaparak öğrenirken bazıları dinleyerek, dokunarak ya da uygulayarak öğrenebilmektedir. Bu durum öğrenme sürecinde farklı öğrenme stillerinin olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin öğrenme stillerini bilmek öğretmenin sağlıklı bir öğrenme ortamı oluşturmasını sağlarken öğrencinin kendi öğrenme stiline farkında olması da öğrenmenin daha kolay ve anlamlı olması açısından önem arz eder.

İlk kez Dunn tarafından kullanılan öğrenme stilleri kavramı aynı öğrenme ve öğretme ortamlarında öğrenenleri diğerlerinden daha aktif ya da pasif kılan, parmak izi gibi bireye özgü biyolojik ve gelişimsel özellikler şeklinde ifade edilmiştir (Dunn'dan akt. Çakır ve diğ., 2013: 57). Öğrenme stilleri üzerine Dunn & Dunn öğrenme stilleri modelinin yanı sıra başka modeller de bulunmaktadır. Kolb'un, McCarthy'nin, Myers-Briggs'in, Gregorc'un, Honey ve Mumford'un öğrenme stili modeli, Carl Jung'un psikolojik tipler kuramı ve görsel, işitsel, kinestetik/devinimsel öğrenme stilleri bu modeller arasında yer almaktadır (Bayırlı, Orkun ve Bayırlı, 2019). Araştırmanın temelini bireylerin öğrenme stillerini incelemek ve değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş olan bu modeller arasında yer alan ve alan yazında önemli bir yere sahip olan Kolb'un öğrenme stili oluşturmaktadır.

2.1.1. Kolb Öğrenme Stilleri

Deneyimsel öğrenme kuramına dayanan Kolb öğrenme modelinde öğrenme “bilginin deneyim yoluyla oluşması süreci” olarak tanımlanmaktadır (Kolb, 1984: 38). Kolb'un modelindeki bu süreçte somut deneyim (SD), soyut kavramsallaştırma (SK), yansıtıcı gözlem (YG) ve aktif deneyim (AD) olmak üzere dört öğrenme yolu bulunmaktadır (Kolb, 1984). Yerleştirme (SD+AD), değiştirme (SD+YG), ayırıştırma (SK+AD) ve özümseme (SK+YG) adı verilen öğrenme stilleri de bu dört temel öğrenme yolunun bileşenleri olarak ifade edilir (Kolb & Kolb, 2005).

Yerleştirme: Yerleştirme öğrenme stili, somut deneyim ve aktif deneyim öğrenme yollarının bileşeni olarak ifade edilmektedir. Bu öğrenme stiline sahip bireyler daha önce edindikleri yaşantılardan yararlanarak öğrenme becerisine sahiptirler. Mantıksal analiz yerine içgüdüsel davranmaya eğilimlidirler. Planlama yapma, yeni ve zorlu deneyimlere dahil olma bu öğrenme stiline sahip olan bireylerin özelliklerindendir (Kolb & Kolb, 2005: 197).

Değiştirme: Değiştirme öğrenme stili, somut deneyim ve yansıtıcı gözlem öğrenme yollarının bileşenidir. Bu öğrenme stiline sahip bireyler, somut durumları farklı bakış açılarıyla gözden geçirirler. ‘Beyin fırtınası’ gibi fikirlerin üretilmesini gerektiren durumlarda daha iyi performans gösterirler. Yaratıcı ve duygusal olma eğilimindedirler (Kolb & Kolb, 2005: 196).

Ayrıştırma: Soyut kavramsallaştırma ve aktif deneyim öğrenme yollarını kullanan ayrıştırma öğrenme stiline sahip bireyler pratik fikirler bulma becerisine sahiptirler. Ayrıca problem çözme, sorulara veya sorunlara çözüm bulmaya dayalı kararlar alma becerisine sahiptirler (Kolb & Kolb, 2005: 197).

Özümseme: Özümseme öğrenme stili soyut kavramsallaştırma ve yansıtıcı gözlem öğrenme yollarını kapsar ve bu öğrenme stiline sahip kişiler, geniş ve kapsamlı bilgileri anlamakta ve bu bilgileri mantıksal bir bütün haline getirmede oldukça başarılıdır. Fikirlerle ve soyut kavramlara odaklanırlar (Kolb & Kolb, 2005: 196-197).

Öğrenme yolları her bir öğrenme stiline farklılık göstermektedir. Hissederek-yaparak öğrenme "yerleştirme" öğrenme stili, hissederek-izleyerek öğrenme "değiştirme" öğrenme stili, düşünerek-yaparak öğrenme "ayrıştırma" öğrenme stili ve düşünerek-izleyerek öğrenme "özümseme" öğrenme stili oluşturur.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Şanlıurfa ili Siverek ilçesi Şehit Ali Öztürk Anadolu Lisesi öğrencilerinin Fransızca dersine yönelik öğrenme stillerini belirleyerek öğrenme stilleri ile cinsiyet, sınıf düzeyi, Fransızca çalışma saatleri ve ders başarı notu değişkenleri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Araştırmada aşağıdaki alt problem cümlelerine yanıt aranmıştır:

1. Lise öğrencilerinin öğrenme stilleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
2. Lise öğrencilerinin öğrenme stilleri ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
3. Lise öğrencilerinin öğrenme stilleri ile haftalık Fransızca çalışma saatleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
4. Lise öğrencilerinin öğrenme stilleri ile ders başarı notu arasında anlamlı farklılık var mıdır?

3.2. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada öğrencilerin öğrenme stilleri ile cinsiyetleri, sınıf düzeyleri, haftalık Fransızca çalışma saatleri ve ders başarı notları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çerçevede araştırma “ilişkisel tarama” modeline dayanmaktadır. “İlişkisel tarama modelleri, iki ve daha

çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir” (Karasar, 2009: 81).

3.3. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Türkiye’deki Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenciler, örneklemini ise Şanlıurfa ili Siverek ilçesi Şehit Ali Öztürk Anadolu Lisesi öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan 129 öğrencinin cinsiyet ve sınıf düzeyine göre dağılımları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların cinsiyet ve sınıf düzeyine göre dağılımları

Değişken	Alt Kategori	f	%
Cinsiyet	Kız	68	52,7
	Erkek	61	47,3
Sınıf	10. Sınıf	43	33,3
	11. Sınıf	54	41,9
	12. Sınıf	32	24,8
Toplam		129	100,0

Yukarıdaki tablo incelendiğinde araştırmaya 68’i (%52,7) kız 61’i (%47,3) erkek toplam 129 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların 43’ü (%33,3) 10. Sınıf, 54’ü (%41,9) 11. Sınıf, 32’si (%24,8) ise 12. Sınıf öğrencileridir.

3.4. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak öğrencilerin öğrenme stillerini belirlemek için Evin Gencel (2007) tarafından Türkçe’ye uyarlanmış olan Kolb Öğrenme Stili Envanteri Versiyon III (KÖSE III) kullanılmıştır. Ölçeğin birinci bölümünde katılımcıların cinsiyetlerini, sınıf düzeylerini, haftalık Fransızca çalışma saatlerini ve ders başarı notlarını belirlemek üzere soruların yer aldığı Kişisel Bilgi Formu bulunmaktadır. İkinci bölümde ise 12 adet tamamlamalı maddeden oluşan Kolb Öğrenme Stili Envanteri Versiyon III (KÖSE III) bulunmaktadır. Her bir maddede bulunan dört seçenek 1 ile 4 arasında puanlanmaktadır. Ölçekten alınan en düşük puan 12, en yüksek puan 48’dir. Bu puanlamadan sonra birleştirilmiş puanlar hesaplanmaktadır. Birleştirilmiş puanlar Soyut Kavramsallaştırma (S.K.) - Somut Deneyim (S.D.) ve Aktif Deneyim (A.D.) -Yansıtıcı Gözlem (Y.G.) şeklinde elde edilmekte ve bu işlem sonucunda alınan puanlar -36 ile +36 arasında değişmektedir. S.K. - S.D. ile elde edilen pozitif puan öğrenmenin soyut, negatif puan ise somut olduğunu; benzer şekilde, AD. - YG ile elde edilen puanlar, öğrenmenin aktif ya da yansıtıcı olduğunu göstermektedir. Birleştirilmiş puanlar, Şekil 1’de gösterilen koordinat sistemi üzerine yerleştirilmektedir. A.D. - Y.G. işlemiyle elde edilen sayı x eksenine, S.K. - S.D. işlemiyle elde edilen sayı ise y eksenine yerleştirilmekte ve bu iki sayının kesiştiği alan bireyin öğrenme stilini göstermektedir.

Şekil 1.KÖSE III Koordinat Sistemi (Kolb' dan akt. Evin Gencel, 2007: 132)

Öğrenme Stilleri Envanterinin güvenilirlik katsayısı .77, alt ölçeklerinin güvenilirlik katsayıları somut yaşantı için .76, yansıtıcı gözlem için .71, soyut kavramsallaştırma için .80, aktif yaşantı için .75 olarak hesaplanmıştır (Evin Gencel, 2007: 134).

3.5. Verilerin Toplanması

Bu araştırma kapsamında öncelikle KÖSE III'ü kullanmak üzere ölçeği Türkçeye uyarlayan Evin Gencel'den elektronik posta yoluyla kullanım izni alınmıştır. Daha sonraki aşamada ise ölçeği uygulamak için gerekli etik kurul onayı alınıp ölçeğin uygulanacağı kurumdan izin alınarak ilgili ölçek bilgisayar ortamında çevrimiçi olarak öğrencilere uygulanmıştır. Ölçeğin uygulanması okul idaresi ve öğretmenler tarafından yapılmıştır. Google formlar aracılığıyla tarafımızca oluşturulan anket formu linki okul müdür yardımcısına gönderilerek öğretmenlerle paylaşılmış olup öğretmenler ise sınıf öğretmenliği görevini üstlendikleri sınıflarla linki paylaşarak gerekli formun öğrenciler tarafından doldurulmasını sağlamışlardır.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin istatistiksel çözümlemelerine geçmeden önce katılımcıların KÖSE'den aldıkları puanlar hesaplanmış, öğrenme stilleri puanları ortaya çıkmıştır. Daha sonra birleştirilmiş puanlar hesaplanarak adayların öğrenme stilleri belirlenmiştir. Verilerin istatistiksel çözümlemelerinde, SPSS 25 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizi için frekans ve yüzdeler hesaplanmış ve öğrencilerin öğrenme stillerinin cinsiyet değişkenine, sınıf düzeyine, Fransızca ders çalışma sürelerine ve ders başarı notuna göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için Ki-kare testi kullanılmıştır.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde katılımcılardan ilgili ölçek yardımıyla toplanan verilerin analiz edilmesi sonucu elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

İlk olarak, Şehit Ali Öztürk Anadolu Lisesi öğrencilerinin öğrenme stillerinin nasıl bir dağılım gösterdiğini belirlemek amacıyla bu duruma yönelik yüzde ve frekanslar Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin Sahip Oldukları Öğrenme Stillerine Göre Dağılımı

Öğrenme Stili	f	%
Yerleştirme	23	17,83
Değiştirme	32	24,81
Ayrıştırma	43	33,33
Özümseme	31	24,03
Toplam	129	100,0

Tablo 2’de görüldüğü gibi, öğrencilerinin öğrenme stilleri çeşitlilik göstermektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin baskın öğrenme stilleri incelendiğinde, öğrencilerin % 33,33’ünün düşünerek-yaparak öğrenen “ayrıştırma” öğrenme stiline, %24,81’inin hissederek-izleyerek öğrenen "değiştirme" öğrenme stiline, %24,03’ünün düşünerek-izleyerek öğrenen "özümseme" öğrenme stiline ve %17,83’ünün de hissederek-yaparak öğrenen "yerleştirme" öğrenme stiline sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre öğrencilerden çoğunluğunun “ayrıştırma” öğrenme stiline sahip olduğu görülürken öğrencilerin en az baskın öğrenme stiline ise “yerleştirme” olduğu görülmektedir.

4.1. Lise öğrencilerinin öğrenme stillerinin cinsiyet değişkenine göre incelenmesi

Araştırmanın birinci alt problem cümlesi “Lise öğrencilerinin öğrenme stilleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?” şeklindeydi. Bu soruya yanıt bulmak amacıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Öğrenme Stillerinin Cinsiyete Göre Yüzde ve Frekans Dağılımı ve Ki Kare Analizi

Öğrenme Stili	Cinsiyet			
	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Yerleştirme	13	19,1	10	16,4
Değiştirme	15	22,1	17	27,9
Ayrıştırma	24	35,3	19	31,1
Özümseme	16	23,5	15	24,6
Toplam	68	100,0	61	100,0

$$X^2=,752 \text{ sd}=3 \text{ p}=,861$$

Tablo 3’de görüldüğü üzere yapılan analiz sonucunda araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre öğrenme stilleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>,05$). Kızların %19,1’u erkeklerin ise %16,4’ü “yerleştirme”, kızların %22,1’i erkeklerin ise %27,9’u “değiştirme”, kızların %35,3’ü erkeklerin ise %31,1’i “ayırıştırma”, kızların %23,5’i erkeklerin ise %24,6’sı “özümseme” öğrenme stiline sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre “ayırıştırma” öğrenme stiline Kız ve Erkek öğrencilerde yüksek yüzdeye sahip olduğu görülürken “yerleştirme” öğrenme stiline ise en az yüzdeye sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan hareketle, bu öğrencilerin en fazla düşünerek-yaparak öğrenme yolunu benimsedikleri yani problem çözme becerisine sahip oldukları belirtilebilir. Öğrencilerin en az ise hissederek-yaparak öğrenme yolunu benimsediklerini yani daha önce edindikleri yaşantılardan yararlanarak içgüdüsel davranmaya meyilli olduklarını söylemek mümkündür.

4.2.Lise öğrencilerinin öğrenme stillerinin sınıf düzeyi değişkenine göre incelenmesi

Araştırmanın ikinci alt problem cümlesi “Lise öğrencilerinin öğrenme stilleri ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?” şeklindeydi. Bu soruya yanıt bulmak amacıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Öğrenme Stillerinin Sınıf Düzeyine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımı ve Ki Kare Analizi

	Sınıf Düzeyi					
	10. Sınıf		11. Sınıf		12. Sınıf	
Öğrenme Stilleri	f	%	f	%	f	%
Yerleştirme	6	14,0	12	22,2	5	15,6
Değiştirme	17	39,5	7	13,0	8	25,0
Ayırıştırma	8	18,6	22	40,7	13	40,6
Özümseme	12	27,9	13	24,1	6	18,8
Toplam	43	100,0	54	100,0	32	100,0

$$X^2=12,686 \text{ sd}=6 \text{ p}=,048$$

Tablo 4’de görüldüğü üzere yapılan analiz sonucunda araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeyi değişkenine göre öğrenme stilleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p<,05$). Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre dağılımları incelendiğinde 10. Sınıf öğrencilerinin %14’ünün “yerleştirme”, %39,5’inin “değiştirme”, %18,6’sının “ayırıştırma”, %27,9’unun “özümseme”, 11. Sınıf öğrencilerinin %22,2’sinin “yerleştirme”, %13’ünün “değiştirme”, %40,7’sinin “ayırıştırma”, %24,1’inin “özümseme”, 12. Sınıf öğrencilerinin %15,6’sının “yerleştirme”, %25’inin “değiştirme”, %40,6’sının “ayırıştırma” ve %18,8’inin ise “özümseme” öğrenme stiline sahip oldukları tespit edilmiştir. 10. Sınıf öğrencilerinin yoğun olarak “değiştirme” öğrenme stilini benimsedikleri, hissederek-izleyerek öğrenme yoluna sahip oldukları ve öğrenmelerinde yaratıcı oldukları, 11. ve 12. Sınıfların ise “ayırıştırma” öğrenme stilini benimsedikleri, düşünerek-yaparak öğrendikleri ve öğrenirken pratik fikirler bulabildikleri görülmektedir. En az benimsenen öğrenme stiline ise 10. ve 12. Sınıflar için

“yerleştirme” olduğu yani hissederek-yaparak öğrendikleri, 11. Sınıflar için “değiştirme” öğrenme stili olduğu diğer bir deyişle hissederek-izleyerek öğrendikleri görülmektedir.

4.3.Lise öğrencilerinin öğrenme stillerinin haftalık Fransızca çalışma saatlerine göre incelenmesi

Araştırmanın üçüncü alt problem cümlesi “Lise öğrencilerinin öğrenme stilleri ile haftalık Fransızca çalışma saatleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?” şeklindeydi. Bu soruya yanıt bulmak amacıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Öğrenme Stillerinin Haftalık Fransızca Çalışma Saatlerine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımı ve Ki Kare Analizi

		Çalışma Saati									
		Hiç		1 saatten az		1-2 saat		2-3 saat		3-4 saat	
Öğrenme Stilleri		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Yerleştirme		6	11,5	7	20,0	10	27,8	0	0,0	0	0,0
Değiştirme		13	25,0	9	25,7	8	22,2	1	20,0	1	100,0
Ayrıştırma		23	44,2	11	31,4	8	22,2	1	20,0	0	0,0
Özümseme		10	19,2	8	22,9	10	27,8	3	60,00	0	0,0
Toplam		52	100,0	35	100,0	36	100,0	5	100,0	1	100,0

$$X^2=14,235 \text{ sd}=12 \text{ p}=,286$$

Tablo 5’de görüldüğü üzere yapılan analiz sonucunda araştırmaya katılan öğrencilerin haftalık Fransızca çalışma saati değişkenine göre öğrenme stilleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>,05$). Öğrencilerin 52’sinin Fransızca çalışmaya hiç zaman ayırmadıkları, 35’inin 1 saatten az, 36’sının 1-2 saat, 5’inin 2-3 saat, 1’inin ise 3-4 saat zaman ayırdığı tespit edilmiştir. Fransızca “hiç” çalışmıyorum diye belirten 52 öğrencinin %11,5’i “yerleştirme”, %25’i “değiştirme”, %44,2’si “ayrıştırma”, %19,2’si “özümseme” öğrenme stiline sahip oldukları ve bu görüşe sahip öğrencilerin çoğunlukla “ayrıştırma” en az olarak da “yerleştirme” öğrenme stiline sahip oldukları tespit edilmiştir. “1 saatten az” çalışıyorum diye görüş bildiren 35 öğrencinin %20’sinin “yerleştirme”, %25,7’sinin “değiştirme”, 31,4’ünün “ayrıştırma”, 22,9’unun “özümseme” öğrenme stiline sahip olduğu görülmüştür ve bu görüşteki öğrencilerin çoğunlukla “ayrıştırma” en az da “yerleştirme” öğrenme stiline sahip oldukları görülür. “1-2 saat” çalışıyorum diye görüş bildiren 36 öğrencinin %27,8’inin “yerleştirme”, diğer %27,8’inin “özümseme”, %22,2’sinin “değiştirme”, diğer %22,2’sinin “ayrıştırma” öğrenme stiline sahip olduğu tespit edilmiştir. “2-3 saat” çalışıyorum diye belirten 5 öğrencinin %20’si “değiştirme”, diğer %20’si “ayrıştırma”, %60’sı ise en yüksek yüzdeyle “özümseme” öğrenme stiline sahipken “yerleştirme” öğrenme stiline sahip öğrencinin bulunmadığı görülmektedir. “3-4 saat” çalışıyorum diye görüş bildiren sadece 1 öğrenci bulunmakta birlikte bu öğrencinin “değiştirme” öğrenme stiline sahip olduğu tespit edilmiştir.

4.4. Lise öğrencilerinin öğrenme stillerinin ders başarı notlarına göre incelenmesi

Araştırmanın dördüncü alt problem cümlesi “Lise öğrencilerinin öğrenme stilleri ile ders başarı notu arasında anlamlı farklılık var mıdır?” şeklindeydi. Bu soruya yanıt bulmak amacıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Öğrenme Stillerinin Ders Başarı Notlarına Göre Yüzde ve Frekans Dağılımı ve Ki Kare Analizi

Öğrenme Stilleri	Başarı Notu									
	0-49.99		50-59.99		60-69.99		70-84.99		85-100	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Yerleştirme	3	27,3	6	17,1	1	5,3	7	20,0	6	20,7
Değiştirme	2	18,2	9	25,7	9	47,4	8	22,9	4	13,8
Ayrıştırma	2	18,2	11	31,4	6	31,6	8	22,9	16	55,2
Özümseme	4	36,4	9	25,7	3	15,8	12	34,3	3	10,3
Toplam	11	100,0	35	100,0	19	100,0	35	100,0	29	100,0

$$X^2=19,226 \text{ sd}=12 \text{ p}=,083$$

Tablo 6’da görüldüğü üzere yapılan analiz sonucunda araştırmaya katılan öğrencilerin ders başarı notu değişkenine göre öğrenme stilleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>,05$). Öğrencilerin Fransızca dersi başarı notlarına baktığımızda 0-49,99 aralığında 11 (%8,5), 50-59,99 aralığında 35 (%27,1), 60-69,99 aralığında 19 (%14,7), 70-84,99 aralığında 35 (%27,1), 85-100 aralığında ise 29 (%22,5) öğrencinin yer aldığı görülmektedir. Başarı notu 0-49,99 arasında olan öğrencilerden %27,3’ü “yerleştirme”, %18,2’si “değiştirme”, diğer %18,2’si “ayrıştırma”, %36,4’ü “özümseme” öğrenme stiline sahip olduğu tespit edilmiştir. 50-59,99 arasında başarı notuna sahip öğrencilerden %17,1’i “yerleştirme”, %25,7’si “değiştirme”, diğer %25,7’si “özümseme”, %31,4’ü “ayrıştırma” öğrenme stiline sahip olduğu görülmektedir. Başarı notu 60-69,99 arasında olan öğrencilerden %5,3’ü “yerleştirme”, %47,4’ü “değiştirme”, 31,6’sı “ayrıştırma”, %15,8’i “özümseme” öğrenme stiline sahip olduğu tespit edilmiştir. Başarı notu 70-84,99 arasında olan öğrencilerden %20’si “yerleştirme”, %22,9’u “değiştirme”, diğer %22,9’u “ayrıştırma”, %34,3’ü ise “özümseme” öğrenme stiline sahip olduğu görülmektedir. 85-100 arasında başarı notuna sahip öğrencilerden ise %20,7’si “yerleştirme”, %13,8’i “değiştirme”, %55,2’si “ayrıştırma” ve %10,3’ü “özümseme” öğrenme stiline sahip olduğu tespit edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre en çok yüzdeye sahip öğrenme stili başarı notlarına göre dağılımları şu şekildedir: 0-49,99 ve 70-84,99 arasındaki öğrenme stili düşünerek-izleyerek öğrenme yolunu içeren “özümseme”, 50-59,99 arasındaki öğrenme stili ve 85-100 arasındaki öğrenme stili düşünerek-yaparak öğrenme yolunu içeren “ayrıştırma”, 60-69,99 arasındaki öğrenme stili ise hissederek-izleyerek öğrenme yolunu içeren “değiştirme” öğrenme stili. Başarı notlarına göre öğrencilerin öğrenme stillerinden en düşük yüzdeye sahip olanlar ise şu şekilde belirtilebilir: 0-49,99 başarı notu aralığında öğrencinin yaratıcı olma eğiliminde olduğu “değiştirme” ve problem çözme odaklı olduğu “ayrıştırma” en düşük yüzdeye sahipken 50-59,99, 60-69,99 ve 70-84,99 başarı notu aralığında

öğrencinin içgüdüsel davranma eğiliminde olduğu “yerleştirme”, 85-100 not aralığında ise en düşük yüzdeye öğrencinin bilgileri mantıksal bir bütün haline getirebilmede başarılı olduğu “özümseme” öğrenme stili sahiptir.

5. TARTIŞMA ve SONUÇ

Lise öğrencilerinin Fransızca dersine yönelik öğrenme stillerinin incelendiği bu araştırmada öğrenme stillerinin öğrencilerin cinsiyet, sınıf düzeyi, haftalık Fransızca çalışmaya ayırdıkları süre ve ders başarı notlarına göre ilişkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen veriler sonucunda öğrencilerin öğrenme stillerinin sırasıyla en baskın “ayrıştırma”, “değiştirme”, “özümseme” ve “yerleştirme” olduğu görülmüştür. Madran (2020) lise düzeyinde Almanca dersine yönelik öğrenme stilleri üzerine yaptığı çalışmasında öğrencilerin öğrenme stillerini sırasıyla “özümseme”, “değiştirme”, “ayrıştırma”, “yerleştirme” olarak tespit ettiği görülmüştür. Bu araştırma ile Madran’ın (2020) çalışması arasındaki benzerlik en az baskın olan öğrenme stili “yerleştirme” olmasıdır. Farklı branşlardaki üniversite öğrencilerinin öğrenme stillerine yönelik yapılmış olan çalışmalarda ise öğrencilerin en fazla “değiştirme” (Taşdemir, 2017; Genç, 2015; Köroğlu, 2015) ve “özümseme” (Dikmen, Bahadır ve Akmençe, 2018; Genç ve Kocaarslan, 2013; Can, 2011) en az ise “yerleştirme” (Dikmen, Bahadır ve Akmençe, 2018; Taşdemir, 2017; Genç ve Kocaarslan, 2013; Can, 2011) öğrenme stiline sahip olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre öğrenme stilleri incelendiğinde anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Kızların ve erkeklerin baskın öğrenme stili “ayrıştırma” en az yüzdeye sahip öğrenme stili de “yerleştirme” olduğu görülmüştür. Cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık tespit edemediğimiz bu araştırma Dikmen, Bahadır ve Akmençe (2018); Köroğlu (2015), Genç (2015), Genç ve Kocaarslan (2013), Can (2011) ve İlhan (2002)’in araştırmalarıyla bu yönüyle benzer sonuçlara sahiptir. Fakat öğrenme stillerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık oluşturduğu araştırmalar da (Madran, 2020) mevcuttur.

Öğrencilerin sınıf düzeyleri incelendiğinde öğrenme stillerinin sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık oluşturdukları tespit edilmiştir. 10. sınıfların sahip olduğu baskın öğrenme stili “değiştirme” iken 11. ve 12. sınıfların öğrenme stili “ayrıştırma” olduğu görülmektedir. 11. Sınıflarda en az yüzdeye sahip olan öğrenme stili “değiştirme” iken 10. ve 12. Sınıflarda “yerleştirme” öğrenme stili en az yüzdelik orana sahip olduğu belirlenmiştir. Madran (2020) ve Can (2011) araştırmalarında öğrencilerin öğrenme stili sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık oluşturduğunu tespit etmişlerdir.

Öğrencilerin öğrenme stilleri haftalık Fransızca çalışmaya ayırdıkları süreye göre incelendiğinde anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplar en çoktan en aza sırasıyla “Hiç”, “1-2 saat”, “1 saatten az”, “2-3 saat” ve “3-4 saat” şeklinde olmuştur. “Hiç” ve “1 saatten az” cevabını veren öğrencilerin baskın öğrenme stili “ayrıştırma” en az sahip olunan öğrenme stili ise “yerleştirme” olarak görülmüştür. “1-2 saat” çalışan öğrencilerin en yüksek oranla sahip oldukları öğrenme stilleri “yerleştirme” ve “özümseme” iken “2-3 saat” çalışan öğrencilerin en çok “özümseme” öğrenme stiline sahip olduğu tespit edilip bu öğrencilerin en az “değiştirme” ve “ayrıştırma” öğrenme stillerine sahip oldukları görülmektedir. “3-4 saat” çalışan öğrencilerin ise en çok “değiştirme” öğrenme stiline sahip olduğu belirtilmiştir.

Öğrencilerin öğrenme stilleri ders başarı notlarına göre incelendiğinde ise anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Öğrencilerin başarı notlarına göre en fazla sahip oldukları öğrenme stilleri 0-49,99 ve 70-84,99 için “özümseme”, 50-59,99 ve 85-100 için “ayrıştırma”, 60-69,99 için ise “değiştirme” olarak belirlenmiştir. Yine öğrencilerin başarı notlarına göre en az sahip oldukları öğrenme stilleri ise 50-59,99, 60-69,99 ve 70-84,99 için “yerleştirme” 0-49,99 için “değiştirme” ve “ayrıştırma” ve 85-100 için “özümseme” olarak tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Aytuğ Koşan, A. M., Demirören, M., Kemahlı, S., Palaoğlu, Ö. & Ayhan, İ. H. (2007). Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinde tıp eğitimine başlayan öğrencilerin öğrenme stilleri. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 25: 1–9.
- Bayırlı, A., Orkun, M. A. & Bayırlı, S. (2019). Öğrenme stilleri modellerinin incelenmesi. *Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 71-83.
- Can, Ş. (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının öğrenme stilleri ile bazı değişkenler arasındaki ilişkinin araştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41, 70-82.
- Çakır, Ö., Özdemir, F. B., Dilbaz Alkan, G. & Ünal, K. (2013). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenme stil ve stratejilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Mersin Üniversitesi Örneği). *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(3), 56-76.
- Demirel, Ö. & Kaya, Z. (Ed.). (2004). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Dikmen, M., Bahadır, F. & Akmeççe, A.E. (2018). Öğretmen adaylarının öğrenme stillerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *The Journal of Educational Reflections*, 2(1), 24-37.
- Eren, B. (2018). *İkinci Yabancı Dil Olarak Almanca Eğitiminde Öğrenme Stillerinin Belirlenmesi*. Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi.
- Evin Gencel, İ. (2007). Kolb’un deneyimsel öğrenme kuramına dayalı öğrenme stilleri envanteri-III’ü Türkçeye uyarlama çalışması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 120-139.
- Genç, G. (2015). Bağımsız yabancı dil öğrenme, öğrenme stilleri ve bazı değişkenler arasındaki ilişkinin araştırılması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 48(1) , 129-160.
- Genç, M. & Kocaaslan, M. (2013). Öğretmen adaylarının öğrenme stillerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Bartın Üniversitesi örneği. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi (TSA)*, 17(2), 327-344.
- İlhan, A. (2002). *Özel İngilizce Kurslarına Devam Eden Kursiyerlerin Öğrenme Stilleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Koç, A. (2020). *The Impact of Multiple Intelligence Tendencies and Learning Styles on the Academic Achievement of English Language Teaching Students at University*. Master thesis, Başkent University.

- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: experiences as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
<https://www.researchgate.net/publication/235701029>, Erişim Tarihi: 04.01.2021
- Kolb, A. Y. & Kolb, D. A. (2005). Learning Styles and Learning Spaces: Enhancing Experiential Learning in Higher Education. *Academy of Management Learning & Education*, Vol. 4, No. 2, 193–212.
- Köroğlu, M. (2015). *Öğretmen adaylarının özel alan yeterlikleri ile öğrenme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Madran, F. (2020). *Lise Öğrencilerinin Almanca Öğrenmede Özerk Öğrenme Düzeylerinin, Motivasyonlarının ve Öğrenme Stillerinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi.
- Taşdemir, M. S. (2017). *A Study on Oral Corrective Feedback Preferences and Learning Styles of Turkish Efl Learners*. Master's of Arts Thesis, Gaziantep University.
- Yücelsin Taş, Y. T. & Erdem, E. (2013). Fransızca öğrenen öğrencilerin öğrenme stilleri üzerine bir araştırma. *Synergies Turquie*, n°6, 151-161.

EKLER

245

KİŞİSEL BİLGİ FORMU ve KOLB ÖĞRENME STİLLERİ ENVANTERİ

Sevgili öğrenciler,

Bilimsel bir çalışmada kullanılmak üzere sizinle ilgili bazı bilgilere ihtiyaç duyulmaktadır. Burada belirteceğiniz görüşler sadece araştırma amacıyla kullanılacaktır. Araştırmanın güvenilirliği için gerçek düşüncelerinizi belirtmeniz önem taşımaktadır. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız. Size uygun olan seçeneğin karşısında bulunan bölüme çarpı (X) işareti koyarak cevaplayınız. Katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Anlayışınız için teşekkürler.

I. BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz: Kız ( ) Erkek ( )

2. Sınıfınız: 10. Sınıf ( ) 11. Sınıf ( ) 12. Sınıf ( )

3. Haftada kaç saat Fransızca çalışıyorsunuz?

Hiç ( ) Bir saatten az ( ) 1-2 saat ( ) 2-3 saat ( ) 3-4 saat ( ) 4 saatten fazla ( )

4. Fransızca dersi başarı notunuz: 0-49.99 ( ) 50-59.99 ( ) 60-69.99 ( ) 70-84.99 ( ) 85-100 ( )

II. BÖLÜM: KOLB ÖĞRENME STİLLERİ ENVANTERİ

Sevgili öğrenciler,

Sizlerin Fransızca dersine yönelik öğrenme stillerinizi belirlemek amacıyla uygulanan bu ölçekte 12 adet yarım bırakılmış ifade yer almaktadır. Lütfen her bir ifadeyi dikkatle okuyunuz.

Yarım bırakılmış ifadeleri tamamlamak için verilen seçeneklerden size en uygun olanına 4 puan vererek en az uygun olana doğru 3, 2, 1 puan veriniz.

Örnek:

Öğrenirken,

---3-- Mutlu olurum

---2-- Dikkatli olurum

---1-- Hızlı davranırım

---4-- Kendi fikrimi oluştururum

Ölçekteki cümlelere doğru ya da yanlış cevap verme gibi bir durum söz konusu değildir. Burada sizden istenen ve önemli olan bu cümlelerle ilgili sizin görüşünüzdür. Bu nedenle gerçek ve samimi duygu ile düşüncelerinizi yansıtmanız son derece önemlidir. Lütfen her maddeyi yanıtlayınız. Yanıtlarınız hiçbir kişiye ya da kuruma gösterilmeyecektir. Katkılarınız için teşekkür ederim.

ENVANTER SORULARI

1.Öğrenirken ...,

-----Duygularımı da öğrenmeye katarım.

-----Öğrendiğim fikirler üzerinde düşünmeyi severim.

-----Bir şeyler yapıyor olmaktan hoşlanırım.

-----İzlemekten ve dinlemekten hoşlanırım.

2.En iyi öğrenme yolum...,

-----Dikkatle dinlemek ve izlemektir.

-----Kendi mantığımla yorumlamaktır.

-----Duygularıma ve sezgilerime güvenmektir.

-----Çok çalışıp bir şeyleri başarmaktır.

3.Öğrenirken...,

-----Mantığıma uygun olan sonucu bulmaya çalışırım.

-----Öğrenmede sorumlu olduğumu hissedirim.

-----Derse katılmadan sessizce izlerim

-----Derse yoğun bir şekilde katılırım.

4.En iyi...,

-----Duygularımla öğrenirim.

-----Yaparak öğrenirim.

-----İzleyerek öğrenirim.

-----Fikirler üzerinde düşünerek öğrenirim.

5.Öğrenirken...,

- Konuyla ilgili yeni bilgilere/fikirlerle açığım.
- Konuyu her yönüyle/ayrıntılarıyla ele alırım.
- Konuyu kendi içinde küçük bölümlere ayırırım.
- Konuyla ilgili öğrendiğim şeyleri yapmaktan/uygulamaktan hoşlanırım

6.Öğrenirken...,

- Gözlem yapan biriyim.
- Öğrenmeye katılan biriyim.
- Duygularıyla hareket eden biriyim.
- Mantıklı davranan biriyim.

7.En iyi öğrenme yolum...,

- Konuyla ilgili gözlem yapmaktır.
- İnsanlarla konuyla ilgili konuşmak, iletişim kurmaktır.
- Konunun dayandığı temel fikirleri düşündürmektir.
- Konuyla ilgili deneme ve uygulama yapmaktır.

8.Öğrenirken...,

- Çalışmamın sonuçlarını görmekten hoşlanırım.
- Konuyla ilgili temel fikirleri düşünmeyi severim.
- Acele etmekten hoşlanmam.
- Kendimi tamamen öğrenme işinin içinde hissedirim.

9.En iyi öğrenme yolum...,

- İzlemektir.
- Hissettiklerimi dikkate almaktır.
- Öğrendiklerimi uygulamaktır.
- Kendi düşüncelerimi dikkate almaktır.

10.Öğrenirken...,

- Çekingen biri olurum.
- Öğrendiklerimi sorgulamadan kabul ederim.
- Sorumluluklarını bilen biriyim.
- Öğrendiğim şeyler üzerinde düşünen biriyim.

11.Öğrenirken...,

- Derse katılırım.
- Derse katılmadan izlerim.

-----Öğrendiklerimi değerlendiririm.

-----Aktif olmaktan hoşlanırım.

12. En iyi öğrenme yolum...,

-----Anlatılan fikirleri (konuları) tek tek ele almaktır.

-----Yeni fikirleri öğrenmeye açık olmaktır.

-----Dikkatli olmaktır.

-----Anlatılanları uygulamaktır.